

Пищик Олена Василівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,
м. Чернігів, Україна
pishik_elena@outlook.com

ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

***Анотація.** У статті досліджено особливості професійної комунікації педагогічних працівників в умовах диджиталізації освіти та глобальних трансформацій. Проаналізовано сучасні моделі педагогічної взаємодії, які виникають у цифровому освітньому середовищі, а також окреслено виклики, що супроводжують цей процес. Визначено ключові принципи ефективної комунікації в цифровій освіті, зокрема інтерактивність, доступність, академічну доброчесність і гнучкість. Окрему увагу приділено розвитку цифрової комунікативної культури педагогів. Запропоновано практичні напрями застосування цифрових платформ та інструментів у професійній діяльності педагогів. Наведено успішні кейси використання цифрових технологій для покращення комунікації між викладачами, здобувачами освіти та батьками. Зроблено висновок, що інтеграція цифрових технологій у педагогічну комунікацію не лише оптимізує взаємодію між учасниками освітнього процесу, а й сприяє підвищенню якості освіти, розвитку академічної культури та формуванню інформаційної безпеки.*

***Ключові слова:** диджиталізація освіти, професійна комунікація педагогів, цифрова компетентність, інтерактивні технології, дистанційне навчання, цифрова культура.*

Annotation. *The article explores the features of professional communication among educators in the context of education digitalization and global transformations. Modern models of pedagogical interaction emerging in the digital educational environment are analyzed, and the challenges accompanying this process are outlined. The key principles of effective communication in digital education are identified, including interactivity, accessibility, academic integrity, and flexibility. Special attention is given to the development of educators' digital communicative culture. Practical directions for the use of digital platforms and tools in educators' professional activities are proposed. Successful cases of digital technology implementation to enhance communication between teachers, students, and parents are presented. It is concluded that the integration of digital technologies into pedagogical communication not only optimizes interaction among educational process participants but also contributes to improving education quality, fostering academic culture, and ensuring information security.*

Key words: *education digitalization, professional communication of educators, digital competence, interactive technologies, distance learning, digital culture.*

Вступ. У сучасному освітньому просторі диджиталізація докорінно змінює професійну комунікацію педагогів, перетворюючи її на ключовий чинник ефективної взаємодії між учасниками освітнього процесу. В умовах глобальних трансформацій, соціально-економічних викликів та технологічного прогресу ця взаємодія виходить за межі традиційних підходів і набуває нових форм, орієнтованих на інтерактивність, інклюзивність та безперервний доступ до навчальних ресурсів.

Закон України «Про освіту» визначає цифрову компетентність, педагогічне партнерство та інноваційні підходи як засадничі принципи освітнього процесу [1]. У цьому контексті цифрова комунікація педагогів відіграє вирішальну роль у створенні безпечного та продуктивного освітнього середовища. Використання інформаційно-комунікаційних технологій, електронних платформ і дистанційних форматів навчання забезпечує оперативність комунікації, гнучкість навчальних моделей і доступність освітніх ресурсів.

Глобальні зміни, зокрема соціальні кризи та воєнний стан, додатково загострюють потребу у вдосконаленні комунікативних стратегій педагогів. Окрім забезпечення безперервності освітнього процесу, сучасний викладач має сприяти психологічному комфорту учнів, розвивати їхню критичну грамотність і цифрову безпеку, адаптуючись до динамічних умов цифрового середовища.

Отже, професійна комунікація педагогічних працівників у цифрову епоху є не лише технологічним засобом взаємодії, а й інструментом підвищення якості освіти, підтримки академічної культури та розвитку ключових компетентностей. Це зумовлює необхідність системного підходу до формування цифрової комунікації, вдосконалення професійної підготовки педагогів і запровадження інноваційних рішень для ефективної взаємодії в освітньому середовищі.

Метою статті є дослідження професійної комунікації педагогів в умовах диджиталізації освіти та глобальних трансформацій, її ролі у взаємодії учасників освітнього процесу та стратегій розвитку комунікативної компетентності педагогів.

Виклад основного матеріалу. Основним завданням комунікативної діяльності всіх учасників взаємодії є дотримання принципів спілкування, що сприяють взаєморозумінню під час навчання і виховання, а також духовному збагаченню особистості. Сучасні реалії вимагають виходу за межі одномовної комунікації. Тому одним із ключових аспектів роботи педагога стає розвиток професійної комунікації, яка враховує багатомовне, міжкультурне та цифрове середовище сучасної освіти. Умови диджиталізації та глобальних трансформацій зумовлюють потребу у володінні педагогами новими комунікативними стратегіями, цифровими інструментами взаємодії, а також вмінням зберігати етичність, толерантність і ефективність спілкування в онлайн-форматах. Професійна комунікація педагога набуває нового змісту, поєднуючи традиційні форми взаємодії з сучасними цифровими технологіями, що є запорукою якості освітнього процесу та професійного зростання в умовах стрімких суспільних змін.

Виклики інтеграції інформаційних технологій (ІТ) в освіту є багатограними, вони охоплюють технічні, педагогічні, соціальні та етичні аспекти [5].

Комунікативна діяльність розглядається як невід'ємна риса особистості, що виявляється у прагненні до взаємодії з іншими, збереженні індивідуальності, цілісності та розкритті творчого потенціалу викладача, а також у його здатності формувати доброзичливу атмосферу в спілкуванні.

Професійна комунікація педагогічних працівників трансформується під впливом цифрових змін, що охоплюють усі рівні освітнього процесу. Диджиталізація вимагає від педагогів не лише технічної обізнаності, а й здатності будувати продуктивну взаємодію в онлайн- і гібридному форматах. У цьому контексті зростає значення цифрової комунікативної культури, що поєднує володіння цифровими інструментами, етику спілкування в цифровому середовищі та вміння підтримувати ефективну професійну взаємодію в умовах постійних трансформацій. Саме цифрова компетентність, як ключова категорія посідає нині центральну роль у загальній професійній якості вчителя [4].

Згідно з Рамкою цифрової компетентності педагогічних працівників [3], ефективна комунікація у цифровому освітньому середовищі передбачає не лише володіння онлайн-інструментами, а й вміння модерації навчальних дискусій та інтеграції цифрових ресурсів для підтримки інтерактивного навчання. Ця рамка не лише окреслює рівні цифрової грамотності, але й визначає нові підходи до професійного спілкування, роблячи його більш доступним, гнучким та етичним.

З огляду на це, традиційні моделі комунікації педагогів трансформуються під впливом цифрових технологій. Як зазначають З. Рябова, Г. Єльнікова, сучасна комунікація в освіті поступово переходить від статичних моделей взаємодії до інтерактивних і цифрових форматів, що змінюють способи передачі знань та організації освітнього процесу [6].

Найпоширенішими моделями цифрової комунікації педагогів є:

1. *Модель відкритого освітнього середовища* – ґрунтується на інтеграції цифрових платформ та відкритих освітніх ресурсів, що розширює можливості комунікації між педагогами та здобувачами освіти.

2. *Модель мікронавчання* – передбачає використання коротких інтерактивних навчальних елементів (відеоуроків, інтерактивних вправ, подкастів) для ефективною дистанційної взаємодії.

3. *Модель змішаного навчання* – поєднує традиційне очне навчання із цифровими технологіями, зокрема онлайн-лекціями, мобільними додатками та адаптивними навчальними системами.

Поряд із запровадженням цифрових моделей, педагоги мають керуватися принципами, які сприяють ефективній взаємодії в цифровому освітньому середовищі. Вони визначають основні підходи до організації комунікації та виступають орієнтирами для адаптації педагогічної діяльності до цифрової трансформації освіти.

Основні принципи професійної комунікації педагогів у цифровому середовищі подані на рисунку 1.

Рис. 1. Основні принципи професійної комунікації педагогів у цифровому середовищі

Принципи професійної комунікації педагогів у цифровому середовищі (рис. 1) є основою ефективною взаємодії учасників освітнього процесу. Вони включають інтерактивність, доступність, академічну доброчесність і гнучкість, що є ключовими факторами організації комунікації в умовах диджиталізації освіти. Дотримання цих принципів створює освітнє середовище, у якому

комунікація між педагогами та здобувачами освіти є адаптивною, результативною та безпечною.

Важливим аспектом є культура педагогічного спілкування, яка безпосередньо впливає на якість освіти. Вона визначає характер взаємодії між учасниками освітнього процесу, формує психологічний клімат освітнього середовища та впливає на мотивацію здобувачів освіти. В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій педагогічне спілкування також зазнає трансформацій, що вимагає від педагогів нових підходів до взаємодії в цифровому середовищі. Цифровізація освітнього простору зумовлює кардинальні зміни в професійній діяльності сучасного педагога та формує нові вимоги до рівня його професійної компетентності.

Як зазначають О. Сторонська та М. Воробель, поняття «цифрова компетентність» постає як інтегральна характеристика, що поєднує в собі цифрову грамотність і цифрову культуру, охоплюючи знання, уміння, цінності, світоглядні позиції й етичні орієнтації щодо застосування цифрових технологій у професійній діяльності. Такий підхід дозволяє розглядати цифрову компетентність педагога як ключовий фактор його успішної реалізації в умовах інтенсивної цифрової трансформації освіти [7, с. 75].

О. Гуменний підкреслює, що в умовах цифровізації педагогам необхідно не лише вдосконалювати традиційні навички спілкування, а й розвивати цифрову культуру, яка включає вміння користуватися цифровими засобами комунікації, організовувати ефективну взаємодію в онлайн-середовищі, дотримуватися етичних норм цифрового спілкування, а також формувати безпечне та продуктивне інформаційне середовище. Зокрема, автор наголошує, що керівник закладу професійної освіти має опанувати цифрові комунікативні інструменти, забезпечувати ефективну цифрову взаємодію, а також формувати культуру комунікації в цифровому середовищі. Це є складовою його цифрової компетентності та важливою умовою успішного управління в умовах цифровізації освітнього процесу [2, с. 79-80, 149-150, 158-159, 238].

О. Овчарук пропонує використати рівні цифрової компетентності, які запропоновані Європейською Рамкою цифрової компетентності для громадян (European Digital Competence Framework for Citizens, DigComp 2.0). Рамка включає такі рівні: базовий користувач, незалежний користувач, професійний користувач. Вона окреслює п'ять сфер цієї компетентності: інформація та цифрова грамотність, комунікація та співпраця, створення цифрового контенту, безпека, вирішення проблем [4, с. 81].

Однак поряд із перевагами цифрової взаємодії виникають і певні ризики. Науковцями було зазначено, що *основними викликами цифрової комунікації педагогів є:*

- недостатній рівень цифрової компетентності;
- труднощі в адаптації до нових цифрових форматів взаємодії;
- порушення балансу між особистим і професійним простором;
- зростання ризиків емоційного вигорання через надмірне інформаційне навантаження та постійну онлайн-присутність.

Для подолання цих викликів педагоги можуть застосовувати *інтегровані комунікативні стратегії:*

- використання гібридних форматів навчання, що поєднують онлайн- та офлайн-взаємодію;
- розвиток методів активного слухання, які сприяють забезпеченню якісного зворотного зв'язку;
- формування культури цифрової взаємодії, що включає дотримання етикету у цифровому середовищі.

Отже, розвиток цифрових технологій у педагогічній діяльності вимагає не лише теоретичної підготовки, а й практичного впровадження ефективних методів цифрової комунікації.

У сучасному освітньому середовищі взаємодія між педагогами, здобувачами освіти, батьками та адміністрацією стає можливою завдяки використанню спеціалізованих платформ, цифрових інструментів та методичних підходів.

Три ключові напрями цифрової комунікації педагогів показано в таблиці 1.

**Практичні напрями цифрової комунікації педагогів:
інструменти та їх функціональність**

№ з/п	Напрями практичного застосування	Цифрові інструменти та платформи	Функціональність
1	Використання цифрових платформ для педагогічної комунікації	Google Classroom, Microsoft Teams, Moodle	Організація дистанційного навчання, управління курсами, спілкування між учасниками освітнього процесу.
		Zoom, Google Meet, Cisco Webex	Проведення інтерактивних лекцій, вебінарів, онлайн-консультацій.
		Telegram, Viber, WhatsApp-групи	Оперативна взаємодія між педагогами, студентами та батьками.
		Електронні журнали та щоденники (E-Journal)	Моніторинг навчальних досягнень, швидкий зворотний зв'язок.
2	Інтерактивні методи та цифрові інструменти для підвищення ефективності комунікації	Google Docs, Padlet	Спільна робота над проектами, створення інтерактивних мап знань.
		Miro, Jamboard, Canva	Візуалізація навчального матеріалу, формування інтерактивного контенту.
		Quizziz, Kahoot!, Mentimeter	Інтерактивне оцінювання знань, ігрові навчальні методи.
		Classtime, ClassDojo	Гейміфікація освітнього процесу, підвищення мотивації.
3	Формування цифрової культури та кіберетики в освітньому процесі	Тренінги з цифрової безпеки	Навчання педагогів і здобувачів освіти захисту персональних даних, етичному використанню ресурсів.
		Media Literacy Checker, Snopes	Фактчекінг, розвиток критичного мислення у здобувачів освіти.
		Кейс-уроки з цифрової взаємодії	Вирішення конфліктних ситуацій у цифровому середовищі, аналіз комунікаційних ризиків.

Проаналізовані цифрові інструменти (табл. 1) створюють можливості для ефективного освітнього процесу, забезпечуючи інтерактивну взаємодію між учасниками освітнього процесу та підвищують рівень педагогічної комунікації. Також використання цифрових платформ і комунікаційних стратегій сприяє безперервному навчанню, розвитку співпраці та дотриманню принципів академічної доброчесності.

Розвиток цифрових технологій не лише трансформує комунікацію між педагогами та учасниками освітнього процесу, а й створює нові виклики, що потребують глибшого аналізу та розробки ефективних стратегій впровадження.

Запропоновані підходи сприятимуть удосконаленню професійної комунікації педагогів, забезпечуючи її відповідність викликам сучасного інформаційного суспільства.

Для ілюстрації практичного впровадження цифрових технологій наведемо *успішні кейси професійної комунікації педагогів*:

– Кейс 1. Використання Google Classroom для ефективного керування освітнім процесом у змішаному навчанні.

– Кейс 2. Організація інтерактивних дискусій через Zoom, що дозволяє залучати здобувачів освіти із різних регіонів та створювати активне освітнє середовище.

– Кейс 3. Впровадження програми «Цифрова безпека» для формування медіаграмотності у здобувачів освіти, що сприяє безпечному використанню інформаційних технологій.

– Кейс 4. Використання електронних журналів та щоденників (E-Journal, «Нові знання») для покращення комунікації між викладачами та батьками, що підвищує прозорість освітнього процесу та забезпечує швидкий зворотний зв'язок.

Таким чином, застосування цифрових технологій у професійній комунікації педагогів значно підвищує ефективність освітнього процесу, забезпечує доступність і прозорість взаємодії, сприяє розвитку критичного мислення та цифрової грамотності здобувачів освіти.

Для підвищення ефективності професійної комунікації в умовах цифровізації освіти педагоги можуть скористатися наступними *рекомендаціями*:

– Використовувати *адаптивні цифрові платформи* (Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams) для організації навчання, управління курсами та зручної комунікації.

– Проводити *інтерактивні заняття* із залученням мультимедійних інструментів (Kahoot!, Mentimeter, Miro) для підвищення мотивації здобувачів освіти.

– Регулярно *підвищувати кваліфікацію* з цифрової грамотності, що допоможе адаптуватися до сучасних викликів та технологічних змін.

– Впроваджувати *цифрову етику* у освітній процес, формуючи у здобувачів освіти навички безпечної взаємодії в мережі, критичного мислення та академічної доброчесності.

Висновки. Запровадження цифрових комунікаційних технологій та адаптація освітньої системи до викликів інформаційного суспільства дозволяє не лише покращити взаємодію між учасниками освітнього процесу, а й сприяє розвитку інноваційних підходів до навчання.

Використання інтерактивних методів і платформ підвищує рівень залучення здобувачів освіти, сприяє їх цифровій соціалізації та формує культуру відповідального використання інформаційних технологій.

Таким чином, професійна комунікація педагогів у цифровому середовищі є не лише технічним засобом обміну інформацією, а й важливим інструментом створення інклюзивного, інноваційного та безпечного освітнього простору.

Дотримання принципів цифрової доброчесності, інтерактивності та адаптивності сприятиме підвищенню якості освіти та ефективності комунікації між педагогами та здобувачами освіти.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. (з останніми змінами, внесеними згідно із Законом [№ 4353-IX від 15.04.2025](#)). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 14.02.2025).

2. Гуменний О. Д. Розвиток цифрової культури керівників закладів професійної освіти: монографія. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024. 280 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740517/1/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%9E_%D0%94.pdf (дата звернення: 16.02.2025).

3. Концептуально-референтна^{[1][2][3][4][5][6][7][8][9][10]} Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників. Проєкт. Київ : Міністерство

цифрової трансформації України. Дія. Цифрова освіта, 2022. 70 с. URL: https://osvita.diiia.gov.ua/uploads/0/2622-ramka_cifrovoi_kompetentnosti_pedagogicnih_j_naukovo_pedagogicnih.pdf (дата звернення: 18.02.2025).

4. Овчарук О.В. Особливості використання інструменту самооцінювання цифрової компетентності вчителя. *Цифрова компетентність сучасного вчителя Нової української школи: 2022. Безпечне середовище для учнів та вчителів: виклики та практичні рішення: збірник матеріалів всеукраїнського науково-практичного семінару, м. Київ, 3 березня 2022 р.* Київ : Інститут цифровізації освіти НАПН України, 2022. С. 80–83. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731095/1/ЦИФРОВА%20КОМПЕТЕНТНІСТЬ%20ВЧИТЕЛЯ_%202022.pdf (дата звернення: 16.02.2025).

5. Пищик О.В. Роль соціальних мереж у трансформації сучасної освітньої парадигми. *Імідж сучасного педагога.* 2024. № 2(215). С. 45–50. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2\(215\)-45-50](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2(215)-45-50) URL: <https://isp.pano.pl.ua/article/view/299977/296021> (дата звернення: 18.02.2025).

6. Рябова З.В., Єльнікова Г.В. Професійне зростання педагогів в умовах цифрової освіти *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2020. Т. 80, № 6. С. 369-385. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ITZN_2020_80_6_23.pdf (дата звернення: 18.02.2025).

7. Сторонська О., Воробель М. Професійна компетентність педагога в умовах цифровізації освіти. *Молодь і ринок.* 2023. № 10 (218). С. 72–76. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.290462> URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/290462> (дата звернення: 18.02.2025).